

Församlingsbladet i *Backa pastorat*

En paus i vardagslivet för små och stora

På sidorna 10–11 kan du läsa om pastoratets anpassade gudstjänster med barn & deras anhöriga i Backa kyrka, Glöstorpskyrkan, Kärra kyrka & Säve kyrka.

Att planera en begravning

Vad ingår i begravnings- och kyrkoavgiften? På sidorna 8–9 svarar kyrkoherde Andrea Schleeh på frågor om begravning.

**Svenska
kyrkan**

Nr 4 2024 – Tema: Livet
Samhällsinformation – delas ut till alla hushåll i pastoratet
Backa församling & Tuve-Säve församling

Tema: *Livet*

Församlingsbladet
nr 4 2024

- 3 **Kyrkoherden har ordet**
Kyrkoherde Andrea Schleeh om att sakta ner och tänka efter.
- 4 **Allhelgona 2024**
Öppen kyrka, gudstjänster & musik.
- 6 **Tuve kyrkogård byggs ut**
Göteborgs begravningsamfällighet berättar om utbyggnationen av Tuve kyrkogård.
- 8 **Att planera en begravning**
Vad ingår i Begravningsavgiften och Kyrkoavgiften? Andrea Schleeh svarar på frågor om begravning.
- 10 **En paus i vardagslivet för små och stora**
Gudstjänst med barn & deras anhöriga i Backa kyrka, Glöstorpskyrkan, Kärra kyrka och Säve kyrka.
- 12 **Advent och jul 2024**
Julkonserter, gudstjänster och gemenskap i advent- och juletid!
- 14 **Kuriosa i kyrkan: Tuve kyrka**
Historia och församlingsbon Martin Ewaldz delar med sig av kuriosa!
- 16 **Terminsstart 2025**
Utforska startdatum för VT 2025 för pastoratets öppna verksamheter.
- 17 **Vi ber för**
våra medlemmar i Backa pastorat.
- 18 **På gång i pastoratet**
Ta del av kommande gudstjänster, konserter och evenemang.

Församlingsbladet ges ut av Backa pastorat (4 nr/år).
Tidningen räknas som samhällsinformation och delas ut till alla hushåll i pastoratet.

Omslagsbild: Angelica Andersson. Redaktör & layout: Julia Högefjord Åslund.
Ansvarig utgivare: Andrea Schleeh. Tryck: Sandstens tryckeri.

“Från vaggan till graven till det nya livet”

TILLHÖR DU också dem som älskar den svala luften, rödgula blad och klarblå himmel? Det har blivit höst, nästan plötsligt, från en dag till en annan. September ut hade vi värme och sommar, och nu: *Höst*.

För mig står *Höst* för mognad och skörd. Under hösten faller löven, det blir mörkare och kyligare. Vi tändar ljus och tänker kanske lite mer på året som det hittills har varit, med allt som våren och sommaren hade att erbjuda, hur allt har blivit och vad vi behöver fokusera på just nu. Vad kräver jobbet, vad behöver jag förbereda inför vintern?

Själv uppskattar jag hösten med alla fina färger, när allting lugnar ner sig. Visst kommer det regniga och mulna dagar, men också ett skäl mer att stanna hemma och ta det lugnt.

SNART ÄR DET ALLAHELGON, sedan kommer *Advent*, sedan *Jul*. Fina högtider att fira och som sagt, tid att sakta ner och tänka efter. Vad är livets mening, vem är jag, vem och vad älskar jag, vem eller vad är rädd för, vem eller vad längtar jag efter?

Vid Allahelgon, i Advent och Jul besöker många människor kyrkogårdarna och kyrkorna. Kyrkoåret liksom omfamnar hela livet, från förväntan (advent) över födelsen (jul) till livets slut (allahelgon). Och så kommer livets kanske största mysterium - *Det eviga livet*. Döden som vi så lätt räknar som livets slut är liksom porten till något nytt - det nya livet, som vi har så många ord för: evighet, himlen, paradiset. Från vaggan till graven till det nya livet.

På det viset ser jag på mitt liv. Livet är ofta en vandring mellan det lätta och det svåra, mellan framgångar och motgångar, glädje och sorg. Men efter det tunga, svarta brukar det öppna sig nya möjligheter, hoppet spiras och något nytt och gott nalkas.

EN FIN HÖST OCH GOD ADVENTSTID ÖNSKAR JAG ER,

Andrea Schleeh
Kyrkoherde

Välkommen till kyrkan i Allhelgonatid

Öppen kyrka, musik och gudstjänster.

Under allhelgona går tankarna till liv & död, och livet efter döden. Vi minns särskilt dem som gått ur tiden.

I gudstjänsterna finns plats för sorg, tacksamhet & hopp.

Öppen kyrka – Här kan du få en kopp kaffe och möjlighet att tända ljus eller tillägna ett minneslov till någon.

Fredag den 1 november

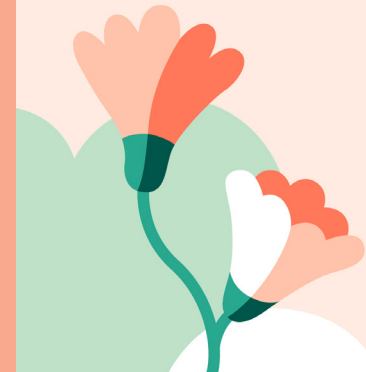
Rödbo kyrka	10.30–16.00
Säve kyrka	10.30–16.00
Tuve kyrka	11.00–16.00
Backa kyrka	13.00–15.00

Lördag den 2 november

Säve kyrka	10.30–15.00
Tuve kyrka	11.00–16.00
Backa kyrka	12.30–16.00
Stilla orgelmusik i Backa kyrka	14.00–14.30.

Allhelgona- helgens gudstjänster

Lördag den 2 november

Högmässa
Backa kyrka 11.00
Göran Starke, präst.
Elisabeth Levinsson, musiker.
Jonna Järvitalo, flöjt.

Gudstjänst
Rödbo kyrka 11.00
John-Philip Andersson, präst.
Johannes Hörnell, musiker.

Musikgudstjänst
"En tröstevisa om hösten"
Fridhems kapell 14.30
Fridhems kapell 16.00
Bengt Ljungberg, präst.
Bäckebo vocalis under ledning av Ann-Britt Nykvist.

Musikgudstjänst
Säve kyrka 15.00
John-Philip Andersson, präst. S:t Olofskören under ledning av Johannes Hörnell.
Gustaf Johansson, orgel.

Musik till tröst
Tuve kyrka 16.00
Monica Wohlert, musiker.
Angelica Andersson, präst.

Söndag den 3 november

Högmässa
Backa kyrka 11.00
Bengt Ljungberg, präst.
Cantus under ledning av Elisabeth Levinsson.

Gudstjänst
Kärra kyrka 11.00
Gudmund Erling, präst.
Johannes Hörnell, musiker.

Musik i Allhelgonatid
Glöstorpskyrkan 16.00
Angelica Andersson, präst.
Glöstorpskören under ledning av Ingmarie Wahlbäck.

Brunnsbomässan
Brunnsbokyrkan 17.00
Bengt Ljungberg, präst.
Ann-Britt Nykvist, musiker.

Första hjälpen vid sorg

Har någon du känner drabbats av sorg? Här får du konkreta tips som gör det lättare att finnas där för den som sörjer.

Skanna QR-koden för att ta del av tipsen.

Leva-vidare grupper

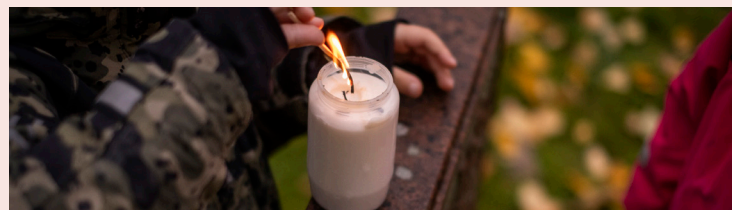
Du som mist en närstående, inbjuds till samtal och gemenskap.

Skanna QR-koden för att göra en intresseanmälan inför nästa start.

Hitta graven

Sök efter graven på svenskagravar.se

Tuve kyrkogård byggs ut med fyra hektar som rymmer bortåt 1 900 gravplatser och en askgravlund bland annat. Utbyggnaden sker norr om kyrkan.

Tuve kyrkogård byggs ut i höst

I höst börjar Göteborgs begravnings-samfällighet bygga ut Tuve kyrkogård. Ytan omfattar fyra hektar och rymmer 1 900 nya gravplatser, en askgravlund och en ceremoniplats.

TEXT OCH FOTO: BIRGITTA LÖWING KISER, BEGRAVNINGS-SAMFÄLLIGHETEN

DEN BEFINTLIGA BEGRAVNINGSPLATSEN vid Tuve kyrka, som omfattar cirka 1,5 hektar, är fullbelagd och behovet av nya kist- och urngravar är stort. Det finns heller ingen askgravlund på Tuve kyrkogård, vilket är efterfrågat och efterlängtat av många. Den nya askgravlunden blir ett komplement till den befintliga minneslunden.

Utbyggnadsytan ligger norr om Tuve kyrkogård och inramas av Tuve kyrkogårdsväg,

Tuveliden och Tuvevägen. Det är den sista stora markyta i Göteborg som begravnings-samfälligheten förfogar över som ännu inte har byggts ut.

PLANER ATT BYGGA UT i Tuve har funnits i flera år. Men även om marken är ändamålsenlig har den utmaningar, bland annat stora höjdskillnader och högt grundvatten. Därför har

begravnings-samfälligheten prioriterat andra markområden där det varit enklare att få fram färdig gravmark, exempelvis i Billdal.

På grund av att det lutar i Tuve terrasseras begravnings-platsen med stödmurar. Höjdskillnaden är cirka 15 meter på en sträcka av cirka 200 meter. Själva gravkvarteren behöver vara i stort sett plana utifrån tillgänglighet och arbetsmiljö.

Marken består dels av tät lera, dels av genomsläppligt material som sand, silt och mo. Det betyder att begravnings-samfälligheten måste använda sig av olika tekniska lösningar för att ta hand om grundvatten och dagvatten.

– Vi har behövt hitta balansen mellan att utnyttja marken effektivt, hantera de fysiska förutsättningarna och få till en estetiskt tilltalande begravningsplats. Vi vill behålla det öppna landskapet, men samtidigt få en mjuk och fin växtlighet som gör platsen vacker och inbjudande att besöka, förklarar Siman Jasim, enhetschef för utveckling och förvaltning.

FÖRUTSATT ATT BYGGLOV BEVILJAS börjar begravnings-samfälligheten bygga ut i Tuve i november i år och räknar med att arbetet ska vara klart våren 2026. Därefter behöver marken sätta sig och vattnet hitta sina nya vägar till dräneringsrören. Målet är att kunna gravsätta där från hösten 2027.

Markeringen visar utbyggnadsområdet. Det omgärdas av Tuve kyrkväg, Tuveliden och Tuvevägen.

Göteborgs begravnings-samfällighet

– Begravnings-samfälligheten är en del av Svenska kyrkan och är huvudman för begravnings-verksamheten i det område som motsvarar Göteborgs stad.

– Begravnings-samfällighetens viktigaste uppdrag är att se till att det finns tillräckligt med gravplatser för alla i förvaltningsområdet. I uppdraget ingår att tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Verksamheten regleras i bland annat begravningslagen.

– Utbyggnaden i Tuve är begravnings-samfällighetens största projekt sedan Gunna-reds kyrkogård anlades 2003. Projektbudgeten är på cirka 100 miljoner kronor och finansieras genom begravnings-avgiften, som alla betalar via skattsedeln.

Göteborgs begravnings-samfällighets hemsida:

Att planera en begravning

När en anhörig går bort kan det vara svårt att veta vilka praktiska saker som behöver göras innan begravningen ska äga rum. I Sverige skall begravning eller kremering ske inom 30 dagar efter dödsfallet och det är en del saker som ska hinnas med. Många tar hjälp av en begravningsbyrå för att underlätta, andra väljer att göra det på egen hand. I avsnitt 12 av 15 minuter i soffan svarar kyrkoherde Andrea Schleeh på några av de vanligaste frågorna kring begravningar.

TEXT: ANGELICCA LARSSON

VAD ÄR DET FÖRSTA JAG BEHÖVER TÄNKA PÅ NÄR EN ANHÖRIG GÅR BORT? Det beror på. Om någon dör på sjukhuset tar vårdpersonalen hand om alla formaliteter. Om någon som varit sjuk länge dör i hemmet så kan du kontakta dem som är ansvariga för personens vård. Beror det inte på sjukdom eller att du inte vet vad det beror på så kontaktar du 112.

VAD HÄNDER MED DEM SOM INTE HAR NÅGRA ANHÖRIGA SOM KAN PLANERA EN BEGRAVNING? Där ska socialtjänsten gå in och se till att en begravning genomförs.

VAD KOSTAR EN BEGRAVNING? Själva begravningen kostar ingenting eftersom alla som är folkbokförda i Sverige betalar begravningsavgift. Det är allt runt omkring som kan vara kostsamt, såsom kista, dödsannonser, eller om man vill trans-

portera den avlidne till en annan ort. Vill man ha en borgerlig begravning så ska naturligtvis officianten betalas. Tillhör den avlidne Svenska kyrkan så ingår alla kostnader kring begravningsgudstjänsten dvs. präst, musiker och vaktmästare.

VEM BETALAR BEGRAVNINGEN? Det är dödsboet, alltså det är med den avlidnes inkomster eller förmögenheter som begravningen betalas. Sedan kan det vara så att det inte finns så mycket pengar i dödsboet och anhöriga inte heller kan betala. I dessa fall kan man få ekonomisk hjälp från sin kommun och då är det viktigt att man kontaktar kommunen innan begravningen börjar planeras.

VAD KAN JAG SOM ANHÖRIG GÖRA PÅ EGEN HAND INFÖR EN BEGRAVNING? Du kan göra så gott som allting själv. Är det en kyrklig begravning så kan du kontakta församlingens/pastoratets expedition för att boka tid för en begravningsgudstjänst. För kremering och gravsättning kontaktar du begravningsförvaltningen i din kommun. Kista och urna går endast att köpa hos begravningsbyråer eller så kan man tillverka dessa själv men då måste vissa regler följas.

MÅSTE MAN HA EN KISTA I KYRKAN/KAPELLET? Nej det måste man inte. Om det är en jordbegravning eller om begravningsgudstjänsten äger rum innan kremation så står det en kista där framme. Skulle det vara så att kremeringen skett innan begravningsgudstjänsten så kan man ha en så kallad akt med urna och då är det i stället urnan som står där.

VAD KAN SVENSKA KYRKAN HJÄLPA TILL MED NÄR DET GÄLLER ATT PLANERA BEGRAVNINGSGUDSTJÄNSTEN? Prästen pratar alltid med anhöriga innan begravningen och planerar vad som ska ske i kyrkan/kapellet. Då pratar vi om musik men vi försöker också få en bild av personen som avlidit. Sedan diskuterar vi också alltid var begravningsgudstjänsten ska avslutas: om den avslutas i kyrkan eller, vid jordbegravning eller akt med urna, om vi ska gå ut till kyrkogården och vara med vid sänkning av kistan/urnan.

Kostnader som kyrkoavgiften täcker:

Medlemmar i Svenska kyrkan betalar en kyrkoavgift. Om den döde tillhörde Svenska kyrkan täcker kyrkoavgiften kostnaderna för:

- Präst från Svenska kyrkan
- Begravningsgudstjänst
- Församlingskyrka eller kapell
- Kyrkomusiker för musik under begravningsgudstjänsten.
- Processionsbärning av kistan, det vill säga att bära ut kistan och sänka ner den i graven.

Läs mer om kyrkoavgiften:

Detta ingår i Begravningsavgiften:

- Gravplats i 25 år.
- Gravsättning.
- Transporter från det att huvudmannen (begravningsansvarig) övertagit ansvaret för stoftet till dess att kremering och/eller gravsättning har skett.
- Kremering.
- Lokal för förvaring & visning av stoftet.
- Tillgång till lokal för ceremoni utan religiösa symboler.
- Skötsel & underhåll av allmänna begravningsplatser.

Läs mer om begravningsavgiften:

Ordna begravningen själv

Göteborgs begravningsansvariga har skapat en checklista för den som själv ska ordna med begravning.

Podden "15 minuter i soffan"

Skanna QR-koden för att lyssna via hemsidan. Podden finns även på Spotify!

En paus i vardagslivet för små och stora

”Vänskap”, ”Jag går & fiskar”, ”Advent & jul” och ”Att vara ljus för varandra” – det är några exempel på teman som kan lyftas vid pastoratets anpassade gudstjänster med barn och deras anhöriga. På dessa gudstjänster är alla välkomna – barn, ungdomar och vuxna – att tillsammans fira gudstjänst och vara en del av en stor gemenskap.

TEXT OCH FOTO: JULIA HÖGEFJORD ÅSLUND, FOTO: ELLEN PATRIKSSON

BARNGUDSTJÄNSTERNA firas på olika sätt runt om i pastoratet, några på vardagar och några på helger för att möta olika familjers behov. I planeringen och genomförandet av gudstjänsterna tillämpas alltid ett barnperspektiv och innehållet anpassas så att alla ges möjlighet till förståelse. Detta görs exempelvis genom drama, musik eller bilder samt att bjuda in barnen till att vara medskapare av gudstjänsten.

EN GÅNG I MÅNADEN är det Kyrkonsdag i Kärra kyrka (15.30) och i Glöstorpskyrkan (16.00) och Kyrktorsdag i Backa kyrka (16.45). Eftermiddagarna inleds med gudstjänst i kyrkan. Gudstjänsternas upplägg varierar från kyrka till kyrka men den gemensamma nämnaren är

det kreativa uttrycket.

I Kärra kyrka och Glöstorpskyrkan är pastoratets förskolor Duvan och Tufvan med och förmedlar temat genom sång och musik, tillsammans med barnkören Småstjärnorna. Förskolornas medverkan möjliggörs genom att kantorerna Sara Lindblom och Ingmarie Wahlbäck bjuder in förskolorna till kyrkan för att sjunga tillsammans en gång i veckan, vilket är ett perfekt tillfälle för att öva in sånger till barn gudstjänsterna. Förskolebarnen bjuds även in till att delta i Barnkyrka med präst Angelica Andersson där hon delar bibelberättelser genom dockteater och på så vis knyter an till Kyrkonsdagarna.

I Backa kyrka står dramat i centrum och karaktärerna Henrietta och Petronella förmedlar

dagens tema genom dramatisering av bibelberättelser och alla barn som vill, däribland barn från förskolan Lammet, medverkar med procession och sång.

Kyrkonsdagarna och Kyrktorsdagarna avslutas i församlingslokalerna med fika/kvällsmat och gemenskap.

EN DEL BARNFAMILJER har redan mycket inplanerat på vardagseftermiddagarna och vill hellre delta i en barn gudstjänst på helgen. En söndag i månaden (11.00) är det Gudstjänst med små och stora i Säve kyrka. Innehållet till dessa gudstjänster förbereds av barn och personal i verksamheterna Hemliga klubben och barnkören Regnbågen som träffas en gång i veckan.

Genom olika kreativa uttryck utforskar Hemliga klubben och Regnbågen kommande små och stora – gudstjänstens texter och i gudstjänsten tar barnens funderingar och samtal från föregående veckors träffar plats. Fokus ligger på att fira gudstjänst tillsammans och möta barnen där de är just nu. Alla barn som deltar är medskapare av gudstjänsten, däribland barn från Hemliga klubben, Regnbågen och barn från förskolan Fisken. Förskolan Fisken har också en naturlig koppling till små och stora-gudstjänsterna då de erbjuds att delta i en sångstund en gång i veckan med pedagog Ida-Maria Ansebo.

DET ÄR MÅNGA familjer som deltar på familjegudstjänsterna, inte minst familjer från pastoratets fyra förskolor. Vid ett av höstens tillfälle i Kärra berättar en familj att de är där för första gången medan en annan familj beskriver sig som vana besökare på Kyrkonsdagarna.

– Det är väldigt roligt att se och lyssna till när barnen sjunger i kyrkan. Och så är det trevligt efteråt när man får chansen att prata med andra familjer och personal både från förskolan och kyrkan, berättar en förälder.

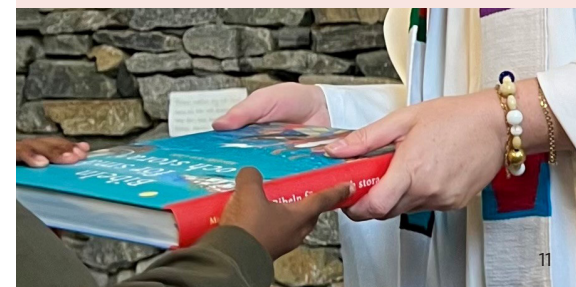

Några kommande datum:

Kärra kyrka 20/11 15.30	Backa kyrka: 4/12 (julfest) & 20/2 16.45
Glöstorpskyrkan 27/11 & 5/2 16.00	Säve kyrka 10/11, 8/12 11.00

BARNGUDSTJÄNSTERNA är också en form av dopuppföljning. Vid varje dop som genomförs i Backa pastorat tilldelas den som döps en dopfisk som hängs upp i kyrkans fisknät. En tid efter dopet får dopfamiljen en inbjudan till en av pastoratets barn-gudstjänster för att hämta sin dopfisk, där kan de även få information om pastoratets olika barn- och familjeverksamheter och få chans att träffa fler barnfamiljer. Vid utvalda tillfällen är det även bibelutdelning till fyra/femåringar och tioåringar.

Första advent

Söndag 1/12

Högmässa
Backa kyrka 11.00
Projektkören & instrumentalister. Fika.

Gudstjänst
Glöstorpskyrkan 11.00
Glöstorpskören.

Gudstjänst
Säve kyrka 11.00
S:t Olofskören.

Gudstjänst
Kärre kyrka 11.00
Helena Hedman, sång.
Monica Plåt, trumpet.

Första adventsbrunch
Kärre f-hem. 12.00
Kostnad: 80 kr.

Brunnsbomässan
Brunnsbokyran 17.00
Bäckebo vocalis.

Gudstjänst
Rödbo kyrka 17.00

Sjung in advent
Backa kyrka 17.00
Cantus, Projektkören
och instrumentalister.

Advent- & julkonsert
Tuve kyrka 18.00
Med Odinkören.

Andra advent

Söndag 8/12

Gudstjänst/mässa
Backa kyrka 11.00
Glöstorpskyrkan 11.00
Säve kyrka 11.00
Tuve kyrka 14.00
Brunnsbokyran 17.00
Kärre kyrka 17.00

Advent och jul i Backa pastorat

Gudstjänster, konserter & gemenskap*

Tredje advent

Söndag 15/12

Gudstjänst/mässa
Backa kyrka 11.00
Brunnsbokyran 17.00

Vi sjunger in julen
Säve kyrka 17.00
Säve kyrkas körer sjunger lucia- & julsånger med harpa & stråkkvartett.
Petra Nilsson, solist.

Julkonsert
Glöstorpskyrkan 18.00
Blåsmusikkåren Vikingarna, Glöstorpskören,
Tuve sånggrupp, Sören Renulf, solist.

Fjärde advent

Söndag 22/12

Gudstjänst/mässa
Backa kyrka 11.00
Glöstorpskyrkan 11.00
(Finska & svenska)
Kärre kyrka 11.00
Brunnsbokyran 17.00

Julafton

Tisdag 24/12

Samling vid krubban
Brunnsbokyran 11.00
Enkel julaftonslunch.
Anmälan senast 19/12:
Maria, 031-179875. 50 kr.

Samling vid krubban
Säve kyrka 11.00
Glöstorpskyrkan 11.00

Julbön
Tuve kyrka 17.00

Julnattsmässa
Backa kyrka 23.00

Midnattsmässa
Kärre kyrka 23.00

Juldagen

Onsdag 25/12

Julotta
Säve kyrka 07.00
Tuve kyrka 08.00
Rödbo kyrka 08.30

Gudstjänst
Brunnsbokyran 11.00
Bäckebo vocalis.

Julens sånger & psalmer
Backa kyrka 17.00
Karin Fjellander, sång. Jonna Järvitalo, flöjt. Elisabeth Levinsson, piano & orgel.

Annandag jul

Torsdag 26/12

Högmässa
Backa kyrka 11.00

Julens sånger & psalmer
Kärre kyrka 11.00
Sara & Stefan Lindblom.
Monica Plåt, trumpet.

Nyårsafton

Tisdag 31/12

Förbönsgudstjänst
Brunnsbokyran 11.00

Nyårsbön
Tuve kyrka 14.00

Trettondagen

Måndag 6/1

Missionsfest!
Brunnsbokyran 11.00
Mässa, lunch & program.
Arrangeras av den internationella gruppen.

En stjärna lyser så klar
Kärre kyrka 17.00
Musikgudstjänst med Kärre Nån-kören.

Julfest
Glöstorpskyrkan 12.00
Julsånger, dans runt granen och gröt. Pris 20 kr.
För alla åldrar.

Allt som sker i advent & jul!

Skanna QR-koden för att utforska kalendern (svenskakyrkan.se/backapastorat)

* Med reservation för eventuella ändringar.

Fler event i juletid

Klockstapeltändning
Brunnsbokyran
Fredag 29/11 17.00
Körsång och musikgruppen Well of joy spelar, tal, glögg & pepparkakor.

Julfest med små och stora
Backa kyrka
Onsdag 4/12 16.45
Julandakt, mat/fika, lek & dans kring granen.
Anmälan senast 28/11 till stephanie.robertson@svenskakyrkan.se.

Drop-in vigsel & dop
Kärre kyrka
Lördag 7/12 14-16
Enkelt & stämmingsfullt!
Ta med giltiga id-handlingar och för vigsel även giltig hindersprövning. Ingen anmälan.

Gemenskapsträff
Tisdag 10/12 12.00
Backa församlingshem
Luciatåg från musikal-linjen på Wendelsbergs folkhögskola, fika.

Kauneimmat joululaulut/Julsånger
Glöstorpskyrkan
Torsdag 12/12 18.00
Julsånger på finska.

Den årliga julgröten!
Brunnsbokyran
Måndag 16/12 18.00
Well of Joy underhåller.
Anmälan senast 11/12: lista i Brunnsbo / till Ann-Britt 0737-738973. Pris 60 kr.

Känn historiens vingslag i Tuve kyrka

Att kliva in genom den robusta, tunga träporten till Tuve kyrka är som att öppna dörren till en svunnen tid. Med en kyrka som antas vara uppförd på 1200-talet har den under sina drygt 800 år genomlevt världsomvälvande händelser så som digerdöden, reformationen, industrialiseringen, världskrig och månlandningen för att nämna några få.

TEXT OCH FOTO: JULIA HÖGEFJORD ÅSLUND

UNDER 1998 OCH 1999 inventerade Göteborgs kyrkoförvaltning ett urval av Göteborgs kyrkobyggnader, däribland Tuve kyrka, och i rapporten delges en hel del historisk information om Tuve kyrka.

När kyrkan uppfördes, vilket antagligen var omkring år 1200, bestod kyrkan endast av det så kallade långhuset och koret. Långhuset är den delen av kyrkan där kyrkbänkarna står utplacerade idag och koret är den delen av kyrkan där altaret finns. Förbindelsen mellan långhuset och koret utgjordes endast av en trång muröppning som kallas för "triumfbåge". I begynnelsestid saknade kyrkorummet

bänkinredning, fönsterna var få och små och yttertak var täckt med trä eller vass och från början anses kyrkans port varit placerad på sydfasaden.

DET VAR I SAMBAND MED den katolska tidens slut som kyrkbänkar och predikstolen sattes in och läktaren byggdes till, vid denna tidpunkt anpassades nämligen kyrkorna till den nya liturgins krav. Triumfbågen revs och större fönster sattes in. I Tuve kyrka genomfördes dessa förändringar framför allt under 1700-talet.

När vapenhuset och den nuvarande öppningen mot väster tillkom är inte känt och det

Kuriosa från församlingsbon Martin Ewaldz

- Kyrkan byggdes runt år 1200 eller kanske rentav 1180. Den kan vara Göteborgs kommuns äldsta byggnad. Vid denna tid var Tuve norsk.
- År 1933 anlades en ny kyrkogård väster om kyrkan. Den omges av en mur i sprängsten, vilken tidigare utgjort väggar till stall och fåhus på Hökälla gård (En bok om Tuve. Utgivare: Tuve hembygds- och fornminnesförening, 1966).
- De bakersta bänkarna på ömse sidor i kyrkan kallas bland vaktmästarna för "syndarnas bänk". Till skillnad från de andra bänkarna lutar inte ryggstöden i dessa bänkar bakåt. Dessutom är det extra kort benutrymme så långa personer får sitta med knäna åt sidan.
- Numera är det tillåtet med 150 personer i kyrkan och då tycker vi att det är trångt. År 1864 nämns det dock i ämbetsberättelsen att kyrkan hade 220 sittplatser. Man satt väl trångre förr.
- Fram till för tjugotalet år sedan låg det asfalt som golvbeläggning inne i kyrkan. Ovanpå låg en ljusblå heltäckningsmatta. Då lades kalksten från Kinnekulle in i stället.

Läs hela rapporten

Läs den fullständiga rapporten, skriven av Göteborgs kyrkoförvaltning 1998-1999.

kan mycket väl vara så att öppningen gjordes innan vapenhuset byggdes. Det kan dock konstateras att öppningen gjordes innan läktaren tillkom då läktaren döljer delar av den välvda öppningen. På långhusets västra taknock finns en vindflöjel med inskriptionen "1745" vilket har setts som ett bevis att en större ombyggnation genomfördes detta år.

I RAPPORTEN finns en sammanställning av restaureringar och förändringar som skett från slutet av 1800-talet. Här följer några av förändringarna: 1891 får koret sin nuvarande altarring och altarpuppatsen får en ny tavla föreställande "Kristus med brödet och kalken" och omkring år 1900 får kyrkan en orgel. 1921 görs en utvändigt renovering. Omkring 1939 installeras värmeledningar och elektricitet i kyrkan. 1959 är det kyrkans interiör som får ett lyft genom en restaurering. Dekormålningarna i korets och långhusets tak befrias från övermålningar och en grågrön färg i taket återupptas. En ny bänkinredning sätts in och kristusbilden från 1891 avlägsnas och den gamla altartavlan som föreställer nattvardens instiftelse och som tidigare målats över befrias från dess övermålningar, bättras på och återskapas delvis. Altartavlan "Kristus med brödet och kalken" försågs med ny ram och hängdes upp på södra korväggen och där hänger den än idag (Inventering av Göteborgs kyrkobyggnader, rapport 1, Tuve kyrka. Utgivare: Göteborgs kyrkoförvaltning, 1998-1999).

TUVE KYRKA är belägen i Tuve på Hisingen och är en av Göteborgs stora historiska kulturskatter, välkommen att besöka kyrkan och upplev historiens vingslag!

Terminsstart VT 2025

Ingen anmälan – bara att dyka upp!

Måndagar

9.30–12.30

Vuxen-Barträff

Backa församlingshem
För barn 0-6 år med vux-
en. Drop-in & ut. Lek,
sång & pannkakslunch.
Start 20/1.

11 Elvaka & andakt

Brunnsbokyran
Fika & gemenskap. An-
dakt kl. 12.15. Start 13/1.

11-12.45

Måndagsgemenskap

Glöstorpskyrkan
Kaffe & andakt. Ibland är
vi på utflykt - Carl-Hen-
rik, 031-179855. Start 13/1.

11-13

Måndagsgemenskap

Kärra församlingshem
Fika, andakt & samtal.
Start 20/1.

14-16

Måndagsgemenskap

Säve församlingshem
Ojämn veckor. Samtal
och kaffe. Start 27/1.

Tisdagar

13-15 Samtalsgrupp

Glöstorpskyrkan
På finska. Start 14/1.

15-16.20 Tisdag i Säve

Säve kyrka
Gemenskap i och runt
Säve kyrka. Start 7/1.

16.40-18.30 PHIS

Säve församlingshem
Pannkakshäng i Säve för
dig i åk 6-9. Start 14/1.

Onsdagar

9 Morgonbön

Backa församlingshem
Start 15/1.

9.30-12.30

Vuxen-Barträff

Backa församlingshem
För barn 0-6 år med vux-
en. Drop-in & ut. Lek,
fika & sång. Start 22/1.

10-12 Promenadgrupp

Kärra församlingshem
Kontakta John, 031-
179842, för aktuell info.

**15-16.30 Samtal &
rörelse – Hälsa**

Säve församlingshem
Ojämn veckor. Start
15/1.

16-18.15 Drop-in fika

Brunnsbokyran
Fika & umgås. Start 15/1.

18.30-21

Ungdomsgrupp

Kärra församlingshem
Jämna veckor. Start 22/1.

Torsdagar

12.30 Torsdagssoppa

Brunnsbokyran
Pris: 40 kr. Start 16/1.

18-21 Ungdomsgrupp

Glöstorpskyrkan
Start 16/1 (torsdagar från
v. 41 2024).

18.30 Bibelsamtal

Backa församlingshem
Start 23/1.

Fredag

11-12.30 Fredag i Kärra

Kärra kyrka
Gemenskap i & runt
Kärra kyrka. Start 10/1.

Utforska alla
terminsstarter!

Vi ber för våra medlemmar

Under perioden 16/6 – 30/9

...har 35 konfirmerats

Gud, du har kallat oss att följa dig. Tack för de som har konfirmerats. Ge dem din andes kraft & nåden att vara ett ljus i världen, människor som sprider fred & godhet. Låt dem finna en meningsfull framtid, vara till glädje för sig själva & andra. Tack för att vi i dig har en gemenskap vi alltid kan återvända till. Amen.

...har 29 par gift sig

Gud, du som är kärlek & liv, tack för nyfikenhet & förälskelse, för kärlek & fördjupad samhörighet. Låt alla nygifta par fortsätta på sin gemensamma livsväg i kärlek & respekt & var med dem. Låt deras gemenskap ge dem kraft att bidra till ett gott samhälle. Skänk dem lycka. Amen.

...har 29 döpts

Gud, tack för livet som du ger oss. Du möter oss i dopet & låter oss vara en del av din världsvida gemenskap. Låt alla dina barn känna av din närhet, att de är nära till glädje & skratt, att det finns tröst & hopp i sorg & bekymmer. Låt alla leva & växa i tro, trygghet & gemenskap. Amen.

...har 75 genom döden lämnat oss

Gud, vi tackar dig för livet som du ger oss. Det är fyllt av glädje & sorg, av arbete & vila. Gud, omslut oss i allt som blev & inte blev, i allt som vi tänker, känner & minns. Hjälp oss i vår sorg & lär oss att leva för de levande den tid vi har kvar. Bevara oss i din frid nu & alltid. Amen.

...har vi fått 475 nya medlemmar

Gud, låt alla nyinflyttade och de som nyss gått med i kyrkan känna sig välkomna till Backa och Tuve-Säve församlingar. Skänk dem nyfikenhet att hitta in i församlingarnas gemenskap. Låt oss alla möta varandra med respekt och värme så den som är ny kan känna gemenskap och sammanhang. Amen.

På gång i pastoratet

Ett urval av kommande evenemang*

Barn & Familj

Gudstjänst med små och stora

Säve kyrka
Söndag 10/11 11.00
Söndag 8/12 11.00
Söndag 2/2 11.00

Kyrkondag

Kärra kyrka
Onsdag 20/11 15.30
Barn gudstjänst. Tema: Advent & jul. Fika.

Kyrkondag

Glöstorpskyrkan
Onsdag 27/11 16.00
Barn gudstjänst. Tema: Advent & jul. Fika. Småstjärnorna & Tufvan.

Kyrkondag

Glöstorpskyrkan
Onsdag 5/2 16.00
Barn gudstjänst. Tema: Ljuset, att vara ljus för varandra! Fika. Småstjärnorna & Tufvan.

Kyrktorsdag

Backa kyrka
Torsdag 20/2 16.45
Barn gudstjänst. Anmälan till kvällsmat görs senast 16/2 till Stephanie, 031-17 98 85, eller via QR-koden för anmälan.

Musik

Höstkonsert

Kärra kyrka
Torsdag 14/11 19.00
Med klass 8D från Brunnsbo musikklasser. Mingelfika från 18.30. Fri entré. Under ledning av Patrik Wirefeldt. Sara & Stefan Lindblom, piano.

Musik i slutet av (kyrko)året

Säve kyrka
Torsdag 28/11 19.00
Johannes Hörnell spelar gammalt och nytt på Säve kyrkas orgel. Kaffe och kaka från 18.30.

Lunchmusik

Backa kyrka
Tisdag 4/2 12.00
Lyssna till 30 minuter orgelmusik. Vid orgeln, Elisabeth Levinsson. Kaffe och smörgås.

Mötesplatser

Internationellt knytkalas

Backa församlingshem
Söndag 17/11 12.30
Ta med mat som du vill bjuda på och smaka på mat från olika håll i Sverige och världen. Ingen anmälan. Arr. av den internationella gruppen.

Sinnesrogudstjänst

Rödbo kyrka
Söndag 17/11 17.00
Vi möts en stund i stillhet mitt i bruset, i tacksamhet, i förbön, i glädje & sorg och i sången.

Gemenskapsträff

Backa kyrka
Tisdag 19/11 12.00–14.00
Kyrkopedagogisk vandring med Stephanie Robertsson. Fika.

Frukost för kvinnor

Backa församlingshem
Lördag 23/11 09.00
”Stödande samtal i en utmanande tid” med Johanna Olander, leg. psykoterapeut, teol.kand & handledare. Anmälan görs senast 20/11 till Maria Svenungsson, 031-17 98 75, eller via QR-koden för anmälan. Pris: 100 kr.

Gemenskapsträff

Backa församlingshem
Tisdag 21/11 12.00–14.00
Program och fika.

Kursstart: Livet tillsammans i kyrkan

Backa församlingshem
Onsdag 29/11 18.00–20.00
7 träffar, varannan vecka. Vi går igenom symboler & färger i kyrkan, högtider & särskilda dagar & vad olika saker betyder i vårt sätt att fira gudstjänst. Anmälan görs senast 23/11 till Bengt Ljungberg, 070-612 62 56, eller via QR-koden för anmälan.

Gemenskapsträff

Backa församlingshem
Tisdag 18/2 12.00–14.00
Göran Ingemarson från Backa hembygdsförening berättar & visar bilder om det Gamla Backa. Fika.

* Med reservation för eventuella ändringar.

QR-koden för anmälan!

Skanna QR-koden för att anmäla dig digitalt till de evenemang som kräver en anmälan.

Gudstjänster (28/10–23/2)

Ta del av vad som sker i advent och jul på s. 12–13.

Backa kyrka

Söndagar 11.00
(Ekumenisk mässa 19/1)

Brunnsbokkyrkan

Onsdagar 18.30
Söndagar 17.00
(Ej 19/1 då firas istället en gemensam ekumenisk mässa i Backa kyrka 11.00)

Glöstorpskyrkan

Tisdagar 10.30
Söndagar 11.00
(OBS! 3/11 kl. 16.00, 15/12 18.00. Ingen gudstjänst 5/1)

Kärra kyrka

Vissa söndagar 11.00
3/11, 17/11, 1/12, 22/12, 19/1, 2/2, 16/2.

Vissa söndagar 14.00
26/1, 23/2.

Vissa söndagar 17.00
10/11, 24/11, 8/12, 12/1, 9/2.

Rödbo kyrka

Vissa söndagar 17.00
17/11, 1/12, 5/1, 19/1, 16/2.

Säve kyrka

Vissa söndagar 11.00
10/11, 24/11, 1/12, 8/12, 15/12 (OBS! 17.00), 29/12, 5/1, 12/1, 26/1, 2/2, 9/2, 23/2.

Tuve kyrka

Vissa söndagar 14.00
17/11, 1/12 (OBS! 18.00), 8/12, 29/12, 19/1, 2/2, 16/2.

Expedition

Ordinarie telefontider

Mån-ons 09.00–12.00
Torsdag 14.00–16.00
Fredag 09.00–12.00

☎ 031-179800
@ backa.pastorat@svenskakyrkan.se
✉ Box 4044, 422 04 Hisings Backa

Kontakt

Församlingsherde

Backa församling
Göran Starke 031-179871

Församlingsherde

Tuve-Säve församling
Helena Nohle 031-179841

Kyrkoherde

Andrea Schlee 031-179811

Rector för förskolan

Sofia Hjert 031-179831

Samtal & stöd

Prata med präst & diakon

Se telefonnummer på hemsidan eller ring 031-17 98 00 för att bli kopplad.

Jourhavande präst

Öppet alla kvällar 21–06. Ring 112 och fråga efter jourhavande präst.

Palveleva Puhelin

Päivystää numerossa 020-26 25 00 joka ilta klo 21–23.

Nätvandrarchatten

För dig som är 12–25 år. Måndag, torsdag, söndag 19–22. www.kyrkanssos.se

SOS-telefonen

0771-800 650, vardagar 13–21, helger 16–22.

Sprid ljus i mörkret

I natt vaknar miljontals människor till ljudet av krig och konflikt.

Swisha din gåva för fred till 900 1223.

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

**tryggt
givande**
givasverige

Foto: Fredrik Bengtsson/Ikon

Julklappsinsamling

I samarbete med Stadsmissionen. Skänk gärna presentkort eller oinslagna julklappar till barn 0–11 år. Vi tar även emot begagnade hela & rena kläder samt öppnade hygienartiklar.

Gåvor lämnas in vecka 47, 18/11–24/11 under följande tider. Tack!

Brunnsbokyran

Måndag 10–14
Tisdag 09–15
Onsdag 13–18
Torsdag 11–15

Glöstorpskyran

Måndag 09–16.30
Tisdag 09–16.30
Onsdag 09–16.30
Torsdag 08.30–12

Kärra församlingshem

Måndag 09–16
Tisdag 09–12
Onsdag 14–20
Fredag 09–16

Fler tider kan komma att läggas till, se mer info på www.svenskakyrkan.se/backapastorat